

Aile Sağlığı Merkezlerinde Halk Sağlığı Hemşireleri Olmalıdır!*

There should be Public Health Nurses in Family Health Centers!!

** *Hemşire Gamze Gülsüm KILIÇLI¹*

¹*Sağlık Bakanlığı, Sivas İl Sağlık Müdürlüğü, Gemerek Aile Sağlığı Merkezi, Sivas, Türkiye*

Sayın Editör,

Ülkemizde aile sağlığı merkezleri ve burada verilen hizmetlerin sunumunda bazı noktalar dikkat çekmektedir. Ben İç Anadolu Bölgesinde, bir ilçenin Aile Sağlığı Merkezi'nde (ASM), Aile Sağlığı Çalışanı olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda halk sağlığı hemşireliği yüksek lisansını tamamlamak üzere olan bir hemşireyim. ASM'de sadece başvuranların dikkate alınması, burada hemşirelik görevi yerine getiren çalışanların mesleki bilgi ve becerilerinin yetersiz olması, bu merkezlerde hemşire dışında farklı meslek gruplarının çalışması ve sağlık sistemine ait bazı durumlar; sunulan hizmetin kalitesini etkilemektedir.

ASM'ye atandığımda yaptığım ilk iş, sorumlu olduğum nüfusu (gebeler, bebekler, çocuklar, yaşlılar, üreme çağındaki grup ve diğerlerini) tanımak oldu. Sadece başvuranları dikkate almayıp nüfusun tümünü ele almış olmam birçok sorunu gözden kaçırmayıp ve çözmemi sağladı. İş yoğunluğu içinde aceleye getirmeden bireyleri dinlemeye ve görüşmelerimi mahremiyete uygun yapmaya çalıştım. Bu şekilde çalışmak, benim daha fazla özveri sarf etmemi gerektirse de bireylerin özel ve önemli olduklarını hissetmesi, karşılıklı güven duygusu oluşması için çok önemliydi. Örneğin, güven duygusu ile bir kadın, gebe kalmadan önce bana söyledi ve böylece gebelik öncesi sağlık eğitimini kaçırmadık. Bir başka örnek, annesi Suriyeli, babası Türk olan bir bebeğin bir (1) aylıkken yapılması gereken aşısının uygulanmadığını saptadım. Bu aile, bebek doğduğu sırada bulunduğu ildeki ASM'de misafir olarak kabul edildiğinden, performans sistemine dahil olmuyordu, bu nedenle bebeğin aşısı yapılmamıştı. Ben, misafir olarak bulunduğu birimi birkaç kere arayıp ikaz ettikten sonra bebeğin aşısı yapıldı.

Halk sağlığı hemşireliği eğitimim boyunca koruyucu sağlık hizmetlerinin önemini çok iyi anladım. Artık daha iyi biliyorum ki sağlığı korumak ve sağlık eğitiminin başarılı olması için bireye yeterince zaman ayırarak bireyi tanımak ve sorunlarıyla baş edebilir hale getirmek gerekir. Bu yüzden ASM'de çalışan hemşire, bütüncül yaklaşım sergilerse ileride büyüyecek sorunları zamanında saptayabilir. Örneğin, takip ettiğim bir gebe, ilk doğumunu yapmış ve zor bir vajinal doğum olmuştu. Ben bu gebeyi, gebelik boyunca düzenli izleyerek doğum sonu döneme hazırladım. Doğumdan 72 saat sonra bebek topuk kanı için mutlaka ASM'ye gelmeleri gerektiğini belirttim. Fakat lohusanın doğumdan sonra emzirme sorunu yaşadığını öğrenince 72 saatin geçmesini beklemeden ASM'ye gelmeleri gerektiğini belirttim. Bebeğin aşırı ağladığını ve annenin emzirmeye devam edemeyecek durumda olduğunu gözlemledim.

* Geliş Tarihi:16.08.2019 / Kabul Tarihi:18.08.2019

** Sorumlu Yazar e- mail: gamzegulsum.93@gmail.com

HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ DERGİSİ JOURNAL OF PUBLIC HEALTH NURSING

Editöre Mektup/ Letter to The Editor

2019 - 1(2)

Anneye zaman ayırıp etkili bir şekilde dinledim, bebeğin sürekli uyku halinde olduğunu gözlemladım. Bebeğe fizik muayene yaptığımda klavikula'da hassasiyet olduğunu ve emme pozisyonunda acı duyduğu için emme sorunu olduğunu anladım. Beslenme yetersizliğinin yenidoğan için acil bir konu olduğunu düşünerek aileyi pediatri uzmanının olduğu sağlık kuruluşuna yönlendirdim. Burada bebeğe yapılan tetkik sonucunda doğum sırasında klavikulada kırık olduğu, taburcu olurken aileye bu konuda bilgi verilmediği anlaşıldı ve tedavisine başlandı. Bu deneyim, olgu sunumu olarak da sunulmuştur (Kılıçlı, 2019).

Yukarıda anlattığım girişimlerin çok azı ödemeye dayalı performans kriteri sayılmakta olup maddi karşılığı bulunmamaktadır. Aile Sağlığı Merkezlerinde performans sistemi; çalışanların mesleki duyarlılıklarını, iş bilincini ve sorumluluk duygusunu zedelemekte, koruyucu sağlık hizmetlerini aksatmaktadır. Bir bebek geldiğinde sadece aşısı yapıp performansla girilebilir. Diğer girişimleri yapmış gibi yazmak kolaydır. Ama bir bebeğin gelişimini izlemek, hem bebeği hem ailesini hem fiziksel hem de psikolojik ve sosyal açıdan değerlendirmek gerekir. Bilim uzmanlığı sürecimde de öğrendim ki, etkin bir sağlık eğitimi ve bilinci ancak bireyi çevresiyle bir bütün olarak ele alan ve yeterince zaman ayıran sağlık profesyoneli tarafından verilebilir. Örneğin, gezici sağlık hizmeti verdiğim köylerin birinde yaşayan bir gebe; yaz mevsiminde çalışmak için mevsimlik işçi olarak başka bir ile gitmişti. Ben tekrar görene kadar bebek dünyaya gelmiş, gittiği ildeki ASM tarafından takip edilmiş, ancak yapılması gereken boy, kilo, baş çevresi, fontanel, emzirme durumu, D vitamini desteği ve anneye vitamin desteği, tüm vücut fizik muayene ve lohusa izlemi yapılmamış olup performans kriteri olan bir tek topuk kanı alınmıştı. Oysa ASM'de hemşirelik girişimi teknik becerilerden ibaret olmayıp psikososyal yaklaşımı da gerektirir.

ASM'de gördüğüm başka bir konu; birinci basamakta kadını değerlendirirken sadece üreme sağlığı açısından değerlendiren bir bakış açısının olmasıdır. Serviks ve meme kanseri açısından yapılan izlemler performans kriterlerindedir. Ancak kadın sadece üreme sağlığından mı ibarettir? Tüm dünyada en önemli ölüm sebeplerinden olan kardiyovasküler hastalıklar açısından erken teşhis özellikle menopoz dönemi kadınlar için çok önemlidir. Uzayan yaşam süreleri kadının menopozal dönemdeki süresini arttırmıştır. Bu dönemdeki kadınlar biyopsikososyal ve kültürel açıdan mutlaka değerlendirilmelidir.

Günümüzde hem kırsal hem de kentsel alanda toplumun birinci basamak sağlık kuruluşlarında, sağlığı koruyucu ve geliştirici hizmetlere olan gereksinimi her zamankinden fazladır. Aile Sağlığı Merkezleri, sağlığı korumak ve geliştirmek için halk sağlığı hemşireliği hizmetlerinin sunulabileceği bir kurumdur. Hali hazırda Aile Sağlığı Merkezlerinde çalışan, Aile Sağlığı Çalışanları, farklı meslek mensupları olup koruyucu sağlık hizmetleri konusunda aynı derecede hassasiyete, bilgi ve beceriye sahip değildir. Bu alanda mutlaka halk sağlığı hemşireliği uzmanları çalışmalıdır.

KAYNAK

Kılıçlı G. Birinci Basamakta Yenidoğan Fizik Muayenesinin Önemi: Olgu Sunumu. Uluslararası Sağlık, Toplum ve Kültür Sempozyumu. Sözel Bildiri. 7-10 Mart 2019, Amasya.